

Tien jaar marktordening

Auteur(s):

Marcel Canoy

De auteur is economisch adviseur bij het Bureau of European Policy Advisers van de Europese Commissie. Daarvoor was Canoy verbonden aan het CPB. Deze bijdrage reflecteert niet de mening van de Europese Commissie. marcel.canoy@cec.eu.int

Verschenen in:

ESB, 90e jaargang, nr. 4464, pagina D32, 30 juni 2005

Rubriek:

epiloog

Trefwoord(en):

Terwijl economen en beleidsmakers inhoudelijk steeds beter worden in marktordening, is de aandacht voor het proces verslapt. Dit lijkt een bredere trend te zijn. In Brussel worden mooie stukken gemaakt, maar hoe leg je het de burger uit? Den Haag produceert een kansrijk zorgstelsel, maar in welke volgorde gooi je de zaken open? Hoe betrek je de sector erbij zonder dat er meteen wordt gestaakt? Meer aandacht voor het proces kan een hoop opleveren; het verontachtzamen ervan kan kansrijke beleidsvoornemens in hoofdpijndossiers doen veranderen. Hierbij een reflectie op het marktorderingsbeleid van de afgelopen tien jaar.

Rol van economen

De Nederlandse economiebeoefening is in tien jaar tijd inhoudelijk stevig vooruitgegaan. Er was hier absoluut geen traditie op het gebied van industriële organisatie. De bedrijfseconomen deden wel wat, maar dat ontsteeg zelden het niveau van casuïstiek, terwijl de algemene economen zich niet geroepen voelden deze aantrekkelijke niche te vullen. Dat is nu wel anders. Bij de bedrijfseconomen opereren zwaargewichten als Arnoud Boot en de algemene economen roeren zich eveneens.

Economen hebben een nuttige rol gespeeld bij het verbeteren van het klimaat. Er is de laatste tien jaar een uitstekende samenwerking geweest tussen de academische wereld, het CPB, andere onderzoeksinstituten en beleidsmakers. Dit heeft onder meer geleid tot de oprichting van ENCORE, contact met mededingingsjuristen en een toenemend contact met buitenlandse onderzoekers.

Het kan niettemin nog beter. Ten eerste hebben commentaren van academische economen op beleid nog vaak een hoog leunstoelgehalte. Het is niet zo moeilijk achteraf te zeggen waarom beleid niet deugt, maar vertel dat ook eens van tevoren en vertel er liefst bij hoe het dan wel moet. Dit betekent handen vuil maken!

Ten tweede is er sprake van een tamelijk zorgwekkende commercialisering van het onderzoek. Vrijwel alle contribuanten van dit Dossier hebben commerciële belangen, de een wat minder de ander wat meer. Op zich is daar niks mis mee, al gaat het wel ten koste van fundamenteel onderzoek. Maar het vereist terughoudendheid en vooral transparantie. Ik wil weten welke pet men draagt als ik iets lees. Het is in hoge mate naïef te denken dat de lezer alles wel op zijn inhoudelijke merites kan beoordelen.

Het politieke discours

Ook op politiek gebied heeft een ware revolutie plaatsgevonden. Tien jaar geleden was de discussie zwart-wit en het niveau redelijk droevig. Nu wordt er genuanceerd en op een hoger niveau gedebatteerd. Ondertussen zijn de beleidsmakers ook zo wijs geweest de NMa en andere waakhonden op te richten en tanden te geven. Ook het journaal - een vaak onderschatte factor in Den Haag - is meegegroeid.

De polder

Ondanks de forse verbeteringen, is er onvermijdelijk ook een hoop misgegaan. De usual suspects zijn de NS en de UMTS-veiling. Maar ook op semi-publiek gebied is bij de aansturing van UWV, de woningcorporaties en de universiteiten weinig vrolijks te melden. Behalve door het bovengenoemde gebrek aan inhoudelijke kennis, komt dit ook doordat marktwerking en polderen niet lekker samengaan. Ook hier blijkt het proces van groot belang. Zittende spelers zitten wel aan de poldertafel, maar toetreders en (toekomstige!) consumenten niet. En als er dan iemand zo prettig polderloos is als Brinkhorst met de energiesplitsing, krijgt die een lawine van lobbymodder over zich heen.

De toekomst

Voor de toekomst noem ik drie aandachtspunten. Inhoudelijk zie ik dat semi-publieke diensten wel de aandacht van beleidsmakers hebben, maar dat er nog een hoop is te winnen. Zo is het ministerie van OC&W nog lang niet op orde met dossiers als het open bestel, aansturing van universiteiten en cultuur. Ook is het moeilijk te begrijpen dat het beleid nog altijd maar doorsukkelt bij een sector met enorme vermogens in omloop, zoals de woningcorporaties. En dan heb ik het nog niet over de WAO, waar enthousiaste poldertijgers hebben verzonnen om publieke en private verzekeraars met elkaar te laten concurreren. En dan dreigen ze ook nog de PEMBA, het enige

beleidsinstrument waarvan onomstotelijk vaststaat dat het werkt, af te schaffen.

Ten tweede kunnen nog belangrijke vorderingen worden gemaakt in het vertalen van sectorale en micro-verhalen naar macro-economische grootheden. Hoeveel banen levert het op langere termijn op? Met hoeveel stijgt de productiviteit? Moeilijke vragen waar thans helaas geen zinnig antwoord op is te geven, maar die het belang van marktordening wel kunnen duiden.

Tot slot moeten we een beter antwoord vinden op de vraag hoe we het de burgers uitleggen. Dit vereist allereerst een reflectie op de beleidsagenda. Niet beginnen met nieuwe dingen, voordat de oude op orde zijn. Politiek moeilijk, want nieuwe speeltjes zijn vaak leuker, maar wel noodzakelijk. Ten tweede is een expliciete 'hoe-leg-ik-het-de-burger-uit'-strategie nodig. Proces zonder inhoud is gebakken lucht, maar inhoud zonder proces levert ivoren toren wijsheden op waar niemand op zit te wachten.

Dossier: Tien jaar mededinging- en reguleringsbeleid

L.J. Brinkhorst: [Sterke markt, sterke overheid](#)

P.A.G> van Bergeijk en S. Bremer: [Modern markttoezicht in Nederland](#)

E.E.C. van Damme: [Kosten-batenanalyse liberalisering elektriciteitsmarkt gewenst](#)

V. Shestalova en J.M. Pomp: [Overstapkosten en welvaart](#)

M.C.W. Janssen: [Telecommunicatie: te winner takes it all?](#)

H.A. van Gent en P. Rietveld: [Deregulering railvervoer duldt geen zigzagbeleid](#)

M.P. Schinkel: [Operatie MCW: een tussenstand](#)

H.A.Keuzenkamp: [Marktwerking in de zorg](#)

A.W.A. Boot: [Financiële sector en concurrentie](#)

S. van Wijnberge: [Staat op privaat: wat misgegaan is en waarom](#)

J. Hinloopen en J.J.M. Theeuwes: [Opwinding over marktwerking](#)

Marcel Canoy: [10 jaar marktordening](#)